

Szociális biztonság / életfenntartás
Svédország

C

Szociális biztonság/létfenntartás

Svédország

A szociális biztonság és a létfenntartás áttekintése

Az Európai Gazdasági Térségből Svédországban szabályos foglalkoztatásban résztvevő külföldi munkavállalók a svéd társadalombiztosításban automatikusan biztosítottak. Ez azt jelenti, hogy azok a körülmények, amelyek az egyes biztosításokban - például az időskori nyugdíj-, a beteg- és a munkanélküliségi biztosítás területén - a belföldiekre érvényesek, a külföldiekre is kiterjednek és részükről igénybe vehetők.

Azok az egyetemi és főiskolai hallgatók, akik egy évnél hosszabb ideig Svédországban tartózkodnak, felvételre kerülnek a svéd bejelentési rendszerbe, és ezáltal a svéd biztosítási rendszerbe is.

Svédországban leghamarabb 61 éves korban lehet nyugdíjba menni. Az egységes nyugdíjkorhatár az 1999-es nyugdíjreform óta nem érvényesül. Az, hogy az élet alkonya belátható módon pénzügyi gondok nélkül leélhető-e – egyebek között – attól függ, hogy az illető személy mennyi ideig végzett kereső tevékenységet, és jövedelme milyen szintet ért el.

A svéd időskori biztosítás három pilléren nyugszik: az elosztási rendszeren, a biztosítási nyugdíjon és a garantált nyugdíjon. Az elosztási rendszerben az érintett személy jövedelemfüggő időskori nyugdíjat kap, amely a teljes életkeresetére épül, és az éves nyugdíjra kerül átszámításra. Ehhez kiegészítésként kapcsolódik a biztosítási nyugdíj, amelyhez évente a nyugdíjköteles jövedelem 2,5%-át kamataival együtt hozzászámítják, és amelynek mértéke a nyugdíj kezdetén megállapított követeléstől függ. Amennyiben a nyugdíj kezdetekor csupán alacsony nyugdíj igényjogosultság áll fenn, az adókból finanszírozott garantált nyugdíj 65 éves életkortól végül is biztosított a létfenntartáshoz, amely azonban csökken, ha az illető legalább 40 éve nem él letelepültként Svédországban.

A nyugdíjasok számára fennáll annak a lehetősége, hogy csökkentett munkaidéjű foglalkoztatásnál résznyugdíjat vegyenek igénybe, vagy a nyugdíjfolyósítást szüneteltessék annak érdekében, hogy időközben teljes munkaidőben dolgozhassanak.

A kórházi tartózkodást, az orvosi és a fogorvosi vizitet nagyrészt a betegbiztosítás fizeti. Ugyanakkor meghatározott egyéni részt a kezelésben résztvevő személynek magának kell fizetnie. Hasonló a helyzet az orvos által felírt gyógyszereknél is. Amennyiben a költségek 12 hónapon belül egy meghatározott mértéket túllépnek, akkor a páciensnek nem kell a gyógyszerköltségből részesednie. A betegek egyéni hozzájárulását szabályozó rendelkezések időről-időre változnak. Annak érdekében, hogy a konkrét körülményekről az érintettek tájékozottak legyenek, tanácsos a helyi betegbiztosító hatóságához (*försäkringskassa*) fordulni.

A megbetegedett munkavállalók a gyakorlatban a betegségük második napjától annak 14. napjáig a fizetésük 80%-át a munkaadótól továbbra is megkapják. Amennyiben a betegség két hétnél hosszabb ideig tart, a táppénzt a betegbiztosító fizeti.

Svédországban a munkanélküliek pénzügyi támogatása két rendszer keretében történik: vagy az önkéntes munkanélküliségi biztosításból, vagy az állami munkanélküliségi pénztárból. Az önkéntes munkanélküliségi biztosításból a munkanélküliek az öt várakozási napon az eddigi jövedelmük 80%-át kapják (meghatározott maximális határig).

Szociális biztonság/létfenntartás

Svédország

A támogatás előfeltétele, hogy a munkanélküli 12 hónapja a pénztár tagja legyen, és egy éven belül hat hónapig munkát végezzen. A támogatás életkortól függően 300, illetve 450 napra korlátozott.

Aki nem tagja egy önkéntes Biztosítási Pénztárnak, az támogatást az állami Munkanélküliségi Pénztártól kap. Alapjaiban hasonló jogosultsági feltételek érvényesek, mint az önkéntes munkanélküli támogatásnál. Az állami támogatás kötött összegű és 150 napra behatárolt.

A létfenntartási költségek Svédországban mintegy 25%-kal magasabbak, mint Németországban. Bár a bérek a jó közép-európai átlag szinten vannak, ebből azonban különösen nagy részt a bérleményekre fordítanak. A svéd lakások viszonylag újak (mintegy 75%-uk 1945 után épült.). A lakásokhoz központi fűtés és beépített konyha tartozik. Az élelmiszerek árának áttekintése azt mutatja, hogy európai összehasonlításban csak Norvégiában, Izlandon, Svájcban, Dániában drágábbak az élelmiszerek, mint Svédországban.

Figyelembe kell venni a munkavállalók adókötelezettségét is. Egy 213 100 skr fölötti éves jövedelemnél az állami adó 25%, és a helyi jövedelemadó 31%. Ehhez jön a nyugdíjbiztosítási járulék, kb. 7%. Az összes adóteher ennek megfelelően szinte minden foglalkoztatott számára mintegy 60%.

Aki tanulmányait Svédországban folytatja, az a létfenntartási költségeket illetően havi 1300-1500 DM-val (beleértve a lakbérköltségeket) számolhat. Kedvezményesebb lehetőséget kínálnak a kollégiumok. Az ifjúsági táborok (*vandravhem*) jól kiépített hálójában az országban tett első látogatáskor szolidabb árakat kínál, amelyeknél életkori korlátozások nem érvényesülnek.

Szociális biztonság/létfenntartás

Svédország

A szociális biztonság és a létfenntartás áttekintése 1. old

Megállapodás a társadalombiztosításról..... 14. old

Nyugdíjbiztosítás

Az időskori biztosítás reformja 7. old

A nyugdíjbiztosítás pillérei 8. old

A hátramaradottak védelme 9. old

Illetékes intézmények 9. old

Magas járulék, magas nyugdíjak 10. old

A generációk közötti újrafelosztás nem létezik 11. old

Az időskori jövedelmek összetétele (számítási példa) 12. old

Betegbiztosítás

A betegellátás szolgáltatásai 13. old

Támogatás munkaképtelenség esetén 14. old

Terhességi támogatás és szülőbiztosítás 15. old

Rokkantak- és fogyatékosok támogatása 16. old

Munkanélküli biztosítás

Előfeltételek egy munkanélküliségi biztosító pénztár tagsághoz,
jogosultsági előfeltételek a szolgáltatásokhoz, a szolgáltatások mértéke
és kiszámítása, finanszírozás 18. old

A létfenntartás költségei

Átlagos havi kiadások, lakás bérek 19. old

Ház- és földtulajdon vásárlás 20. old

Energia ellátás 22. old

Értéktöbblet adó 23. old

Létfenntartási költségek felsőoktatási hallgató számára 24. old

Lakáslehetőségek és orvosi ellátás 24. old

Pénz- és bankrendszer 25. old

Szociális biztonság/létfenntartás

Svédország

Az Európai Gazdasági Közösség előírásai, társadalombiztosítási járulékok, szociális segély, családtámogatások

Megállapodás a társadalombiztosításról

A társadalombiztosítás - jogi kapcsolatokat az Európai Gazdasági Térség államai között nem egyenkénti társadalombiztosítási megállapodások szabályozzák, hanem az ezzel kapcsolatos tennivalókat a legutóbb 1993-ban módosított 71/1408 és 72/574 sz.(EWG-Európai Gazdasági Közösség), a szociális biztonságról elfogadott közösségi előírások. Az úgynevezett kizárási normák révén megakadályozzák, hogy az egy foglalkoztatásra vonatkozó biztosítási kötelezettség előírásai több országban egyidejűleg alkalmazásra kerüljenek.

Egy tagállam azon állampolgárai, akik munkavállalóként vagy önállóan dolgoznak Svédországban - ebből következően - kizárólag a svéd társadalombiztosítási rendszerben rendelkeznek illetékességgel, vagyis a hazai lakossággal azonos kötelezettségekkel és jogokkal. Ez akkor is érvényes, ha a munkavállaló lakóhelye, vagy a munkaadó vállalatának vagy intézményének helye az országon kívül esik. Ez alól kivételt csak azok a személyek képeznek, akik egy külföldi vállalkozásból maximum 12 hónapig svédországi kiküldetésben dolgoznak; esetükben az előre nem látható körülmények miatt a tartózkodás maximum 25 hónapra meghosszabbítható. Ebben az esetben a munkavállaló továbbra is a korábbi társadalombiztosítási rendszer hatáskörébe tartozik. Ugyanez érvényes azokra az önállóakra is, akik csak időlegesen dolgoznak Svédországban.

Azok a külföldiek, akik Svédországban nem rendelkeznek lakóhellyel, az országban való átmeneti tartózkodásuk idejére akkor vehetik igénybe a svéd betegbiztosítási rendszer dologi szolgáltatásait, ha az Európai Gazdasági Térség valamely más államában betegbiztosítással rendelkeznek. A betegbiztosítási viszony fennállásának igazolására a betegkassza által kiállított E 111 formanyomtatvány szolgál.

Egy speciális formanyomtatványt (E 119) vesznek igénybe azok a munkanélküliek, akik munkahelykeresés érdekében átmenetileg Svédországban tartózkodnak. Az igényjogosultság csak azokra a dologi szolgáltatásokra korlátozódik, amelyek elkerülhetetlenül szükségesek. Az átmeneti tartózkodás alapja és oka ebben az esetben nem lényeges. Ehhez a személyi körhöz a munkavállalók, az önállóak, a családtagok és a diákok tartoznak, hasonlóan a turistákhoz és üzleti utazókhoz. Feltétel nélkül biztosított ebben az esetben minden olyan szükséges orvosi ellátás, amely az egészséges állapot sürgős helyreállításához szükséges. Ezt a körülményt különösen egy baleseti vagy egy hirtelen megbetegedés produkálja.

(...)

Társadalombiztosítási járulékok

A nyugdíjbiztosítás finanszírozásához a nyugdíj alapként szolgáló jövedelem 18,5%-át kell befizetni, és a munkavállaló valamint a munkaadó együtt részesedik a járadék terhéből.

A munkavállalónak a jövedelme 6,95%-át kell nyugdíjbiztosítási járulékként befizetnie (*allmän pensionsavgift*). A befizetés felső határa az irányadó nyugdíj kiszámítási alapjának 7,5-szerese (jelenleg 277 500 skr).

Szociális biztonság/létfenntartás

Svédország

A munkaadók a teljes bértömeg 6,4%-át fizetik a nyugdíjbiztosítási alapba, tekintet nélkül a felső határra.

Az önállók ugyanazt a járulékot fizetik, mint a munkaadók és a munkavállalók összesen.

A jövedelemkiegészítő támogatásnál, amelyben a biztosított maga járulékköteles, az állam átveszi a munkaadói rész 6,4%-át. A gyermeknevelési időre eső járuléknak a nyugdíjas viszonyhoz hozzászámított részét teljes mértékben az állam fizeti be a nyugdíjalapba.

A társadalombiztosítás egyéb járulékait az adókból biztosítják, valamint a munkaadók támogatásából és az önállók befizetéseiből finanszírozzák.

A munkaadók és az önállók befizetései

A törvényes biztosítás befizetései	Munkaadói befizetés a bértömeg %-ában	Az önállók saját befizetései %-ban
Betegbiztosítás	7,9	8,66
Munkahelyi kárbiztosítás	1,38	1,38
Bérgarancia hozzájárulá	0,25	
Munkavédelem	0,17	
Munkanélküliségi biztosítás	5,42	3,30
Általános bérjárulék	4,48	4,48
A kollektív szerződéses biztosítás és a speciális béradó nyugdíj hozzájárulásai a munkás számára	5,8 és kb.0,9	
az alkalmazott számára	5,8 és kb.0,9	
Különleges munkabéradó	24,26	

Szociális segély

Amennyiben az egyéni jövedelem és a tulajdon nem elegendő a létfenntartás biztosításához, a segélyért a szociális segély helyi intézményéhez lehet fordulni. A szociális segély jogosultságának illetve mértékének a megállapításánál figyelembe veszik a kezdeményező és családja jövedelmét és vagyonát. A munkabér mellett ebben az esetben mindenekelőtt az igénylő számára nyújtott társadalombiztosítási szolgáltatásokat veszik figyelembe. A szociális segély mértékét minden esetben a község határozza meg. A Nemzeti Egészségügyi és Jóléti Hivatal ezzel kapcsolatban évente javasolt tenderértékeket állapít meg.

Az Európai Gazdasági Térség más államainak azok a polgárai, akik jogszerűen tartózkodnak Svédországban, létfenntartásukat azonban nem tudják saját eszközeikből biztosítani, például a munkahelyük elvesztése esetén, a svéd állampolgárokhoz hasonlóan szociális segély igénylésére jogosultak. Ez a jogosultság azonban nem érvényes akkor, ha valaki csak azért utazik egy másik tagállamba, hogy ott rövid ideig tartó munkavégzés után az ottani szociális segélyt élvezze.

Szociális biztonság/létfenntartás

Svédország

További szolgáltatások

Svédországban a következő családtámogatások szavatoltak:

- családi segély (családi pótlék),
- a gyermeküket egyedül nevelők segélyezése,
- létfenntartási segély,
- lakástámogatás.

Valamennyi gyermek után – függetlenül a családi jövedelemtől – a 16. életév betöltéséig családi pótlékot fizetnek. Amennyiben a gyermek a 16. életév betöltését követően továbbtanul, a családi pótlékkal azonos támogatást kap (állami képzéstámogatás).

A családi pótlék mértéke 1998.01.01-től	
1. gyermek _____	750 skr havonta
2. gyermek _____	1500 skr havonta
3. gyermek _____	2450 skr havonta
4. gyermek _____	3600 skr havonta
5. gyermek _____	4500 skr havonta
6. gyermek _____	6000 skr havonta

A gyermeküket egyedül nevelők havi 1175 svéd koronában garantált támogatást (létfenntartási segély) kapnak, amelyet vagy a másik szülő létfenntartási támogatása, vagy az állam létfenntartási segély keretében nyújtanak. Az adaptált gyermekét egyedül nevelő szülő évi 14 080 skr segélyben részesül.

Amennyiben kiskeresetű családok – figyelemmel a családi viszonyaikra – a számukra jogosult méretű lakás fenntartását saját eszközeikből nem tudják finanszírozni, akkor *lakásfenntartási támogatásban* részesülhetnek. A támogatás igényjogosultságtól függő, és figyelembe veszik a jövedelmet, a család létszámát, a lakás méretét és az alapterületét.

A gyermekes családok lakástámogatása

	Gyermekek száma		
	1	2	3
Maximális bérleti díj	5300 skr	5900 skr	6600 skr
Max. bérelt terület	80 m ²	100 m ²	120 m ²
Maximális lakbértámogatás	2500 skr	3175 skr	3900 skr
Jövedelemhatár	261 000 skr	301 500 skr	345 000 skr

Külföldi gyermek adaptálása esetén a költségek felét 24 000 skr határig kiegészítik.

A családtámogatások nem adókötelesek. A segély iránti kérelmet az általános társadalombiztosítási pénztárnál (*allmä försäkringskassa*) kell benyújtani.

Szociális biztonság/létfenntartás

Svédország

Nyugdíjbiztosítás

Az időskori biztosítás reformja

Svédországban 1999 január 1-én egy új biztosítási rendszert vezettek be. Az időskori biztosítás új rendszere tartalmazza az alapbiztosítás és az életszínvonal-biztosítás elemeit, és eltérően az eddigi nyugdíjrendszertől nagyobb mértékben veszi figyelembe az életjövedelmet.

A megreformált nyugdíjjogosultság bevezetése lépcsőzetesen történik: azok a nyugdíjjogosultak, akik 1938 előtt születtek, nyugdíjukat a régi szabályok szerint kapják. 2001-től mindenesetre a jelenlegi jogszabályokat új átmeneti szabályozások helyettesítik. Az 1938 és 1953 között születettek az időskori ellátásukat részben az eddigi nyugdíjjogosultság, részben már az új rendszer szerint kapják. A viszony a születési év szerint változik:

Születési év	A nyugdíj arány az új rendszer szerint	A nyugdíj arány a régi rendszer szerint
1938	4/20	16/20
1939	5/20	15/20
1940	6/20	14/20
1941	7/20	13/20
1942	8/20	12/20
1943	9/20	11/20
1944	10/20	10/20
1945	11/20	9/20
1946	12/20	8/20
1947	13/20	7/20
1948	14/20	6/20
1949	15/20	5/20
1950	16/20	4/20
1951	17/20	3/20
1952	18/20	2/20
1953	19/20	1/20
1954	20/20	0

Az 1954 után születettek esetében korlátozás nélkül az új nyugdíjszabály érvényes.

A régi nyugdíjrendszerhez hasonlóan a nyugdíjbiztosítási kötelezettség újraszabályozása is érvényes mind a munkavállalókra, mind a munkaadókra.

Szociális biztonság/létfenntartás

Svédország

Az időskori biztosítás három pilléren nyugszik, ezek:

- az elosztási rendszeren nyugvó (*Fördelningssystemet*) = jövedelemfüggő időskori nyugdíj, amely egy személyekre elosztott járulékelven nyugszik;
- a biztosítási (járadék) nyugdíj (*Premiepension*) = egy tőkefedezet alapján számított nyugdíj; és
- a garantált nyugdíj (*Garantipension*).

A járulék rendszeren (*Fördelningssystemet*) nyugvó időskori nyugdíj a teljes életjövdelem alapszik. Ebből következően beszámításra kerül valamennyi jövedelem az önálló és nem önálló munkából, a szülőként kapott támogatások, a táppénz, a családi pótlék és a szociális biztonság egyéb forrásai. A jövedelemnél a 16 éves életkortól a nyugdíj kiszámítási alap 7,5-szörös felső határáig (jelenleg 277 500 skr) kerülnek a jövedelmek figyelembe vételre. Amennyiben a jövedelem e fölött a felső határ fölött van, a személynek magának kell gondoskodnia egy magasabb életszínvonal biztosításáról. A nyugdíjak finanszírozásához a nyugdíjalapnak számító jövedelmek 16%-a kerül évente befizetésre. Ezeket az egyénileg befizetett járulékokat kizárólag a nyugdíj támogatásokra- és szolgáltatásokra lehet felhasználni. A gyermeknevelési időt, a katonai kötelezettség teljesítését és a tanulmányi időt ugyancsak hozzászámítják a nyugdíjjogosultság alapidejéhez. Ezeknek a várakozási, illetve kieső időknek a finanszírozása az általános adókból történik. A nyugdíjjogosult életkor bekövetkeztekor a nyugdíjigényt a személyekre elosztott nyugdíjjárulékból egyéves nyugdíjra átszámítják, ebben az esetben elsősorban a nyugdíjas viszony megkezdésekor számított általános várható élettartam képezi az átszámítás alapját. Az éves nyugdíj igény –beleértve egyéb szociális elemeket is – a nyugdíj kiszámítási alap 7,5-szörösében kerül maximálásra.

A biztosítási (járadék) nyugdíj a szociális és magánjogi elemekhez kapcsolódik. Az éves nyugdíj köteles jövedelem 2,5%-át fizetik be, és tartják nyilván kamataival együtt. A biztosítottak egy vagyonkezelőt szabadon választhatnak a tartalékolt járulék ügyintézésére. A biztosítási (járadék) nyugdíj mértéke a nyugdíj kezdetekor fennálló követelés alapján kerül kiszámításra. A biztosított az összeg egynegyedét, felét, vagy háromnegyedét is lehívhatja, és a tőke maradéka továbbra is fennmarad. A házastársak a követelésüket egymás számára jóváírathatják.

Mind a nyugdíjjárulékok, mind a nyugdíjtámogatások a jövőben hozzákapcsolódnak az általános jövedelem növekedéshez.

Amennyiben alacsony jövedelem, vagy nem kellően sikeres kereső tevékenység következtében a jogos nyugdíj mértéke különösen alacsony, a 65 éves életkor után a létfenntartást a garantált nyugdíj biztosítja. Eltérően az egyéb nyugdíjaktól, a garantált nyugdíjat nem az általános jövedelemhez, hanem az éves árváltozásokhoz kapcsolják. A garantált nyugdíjhoz való jogosultsághoz az érintett személynek a 25 és 64 éves életkor között 40 évig svédországi lakosnak kell lennie. A 16 és 25 év közötti időszakot csak akkor lehet figyelembe venni, ha ez alatt az idő alatt a nyugdíjjogosultságot legkevesebb egy alapjárulékkal az érintett személy megszerezte. Rövidebb idejű svédországi állandó tartózkodás esetén a garantált nyugdíj megfelelő arányban csökken. Ezt a nyugdíjat kizárólag az adókból finanszírozzák.

Szociális biztonság/létfenntartás

Svédország

Az új nyugdíjrendszerben **nincs többé egységes nyugdíjkorhatár**. Időskori nyugdíjban leghamarabb a 61. életév befejezésétől lehet részesülni. A nyugdíj későbbi igénybevétele magasabb nyugdíjat biztosít. Svédországban semmi olyan törvényes előírás nem létezik, amely az idősek továbbdolgozását kizárja, vagy számukra az anyagi hátrányokkal járna. Nincs semmilyen törvényes kötelezettség arra vonatkozóan, hogy milyen életkorban kell kilépni a munka világából, és a nyugdíjat igényelni. A nyugdíjasok időskori nyugdíjuk igénybevétele időlegesen megszakíthatják, amennyiben kereső foglalkozást folytatnak. Emellett fennáll a résznyugdíj igénybevétele lehetőség is. A **résznyugdíj** a teljes nyugdíj egynegyede, fele, vagy háromnegyede lehet. A munkajövedelem az életjövedelemhez hozzászámításra kerül és ez növeli a nyugdíjat.

Valamennyi nyugdíjnyújtás általános adókötelezettség alá esik.

A hátramaradottak védelme

A 18 év alatti árvák árvanyugdíjra jogosultak, amennyiben az egyik szülő elhalálozott. Mindaddig, amíg az árva tanulmányokat folytat, az árvasági nyugdíjra jogosultság annak az évnek a júniusáig meghosszabbodik, amely évben az árva 20 éves lesz. Az árvanyugdíj az elhalálozott szülő alapjövédelmének a 25%-a.

Az új nyugdíjrendszer megteremti annak a lehetőségét, hogy a **biztosítási (járadék) nyugdíj** nyugdíj részét egy önkéntes hátramaradotti ellátásba befizessék. Nyugdíjjogosult a hátramaradott házastárs és a 20 év alatti gyermek.

A biztosított elhalálozása esetén a hátramaradott számára öt éves időtartamon belül egy biztosítási (járadék) nyugdíj garantált. Ennek előfeltétele az, hogy az érintett semmilyen nyugdíjat nem kapott a járadék biztosításból, és a biztosított kontójára legalább egy évig a szolgáltatás finanszírozható. A biztosított már a nyugdíj kezdeményezésekor kérheti a hátramaradotti védelmet. A biztosítási (járadék) nyugdíj mértékét ebben az esetben a két jogosultra átszámítják, a csökkenés olyan mértékű, hogy a kezdeményező elhalálozása esetén a túlélő házastárs élete végéig nyugdíjban részesülhet.

További információk a nyugdíj joggal kapcsolatban beszerezhetők:

Svéd Társadalombiztosítási Intézet

(*Riksförsäkringsverket*)

Adolf Fredriks Kyrgigata 8

S-10351 Stockholm.

Szociális biztonság/létfenntartás

Svédország

A magas járulékok lehetővé teszik a magas nyugdíjakat

A svéd idősbiztosítás új rendszere nemzetközi összehasonlításban is nagyon magas járulékot igényel, amit drágán lehet megvásárolni: a munka világában töltött idő alatt a jövedelem 22-23%-át kell befizetni az időskori biztonság finanszírozása érdekében.

A svéd időskori biztosítás állami rendszerét a 90-es években több lépcsőben alapvetően megreformálták. Ennek a reformnak fontos célja egy olyan keret megteremtése volt, amelyben a kötelező biztosítási járulék a privát biztosítással kombinálható. Ennek a törekvésnek az eredménye egy **nyilvános rendszer-keverék, egy járulék- finanszírozott – és egy tőkefedezeti komponenssel**. A járulék–finanszírozott rendszer az összegyűjtött követelésekkel éri el az átlagos jövedelem-növekedés mértékének megfelelő hozamot. A tőkefedezeti rendszer ezzel szemben a tőkepiaci befizetéseken alapszik. Itt a járulékfizető az intézményt a jelenleg mintegy 460 különböző olyan investációs alapok köréből választhatja ki, amelyek semmilyen specifikus szabályozástól nem függenek a működési formák tekintetében. A pénzügyi követelések a tőkefedezeti rendszerben a megfelelő jegyzékek szerint kamatoznak az adott fond keretében a tőkepiacon.

Önállóak is befizethetnek az állami (nyilvános) nyugdíjasszába

Mindkét nyilvános rendszerbe befizethet minden jövedelemmel rendelkező személy – az önállóak is – amennyiben az évi minimum jövedelmük a 10 000 svéd koronát (kb. 1100 Euró) eléri. A **járulék mértéke** jelenleg az összes bevétel 18,5%-a.

Ebből 16%-ot a járulék-finanszírozott alapba, és 2,5%-ot a tőkefedezeti rendszerbe fizetnek. A nem önálló foglalkoztatottak esetében a járulék felét a munkavállaló, felét a munkaadó fizeti.

Kifizetés- elszeparált módon - mindkét rendszerből leghamarabb a 61. életév betöltése után történhet. Felső korhatár nincs megállapítva. A nyugdíj összegre mindenkor mint évjáradék kerül folyósításra, tehát egy szabályos havi kifizetés formájában. A járulék-finanszírozott rendszerben a nyugdíjas-szolgáltatásokat a reál jövedelem növekedéséhez, illetve az inflációs rátához igazítják. Ezenkívül működik egy korrektúra-faktor, amely figyelembe veszi a demográfiai változások hatásait. A bérpótlékráta a járulék-finanszírozott ellátásból adódik, és az előnyugdíjas jövedelemre vonatkozik azoknál, akik 65 éves korukban mennek nyugdíjba és 43 éves befizetéssel rendelkeznek, továbbá egy elfogadott kétszázalékos éves jövedelem növekedéssel rendelkeznek – 38%-ig. Az összesen elért bérpótlékráta a tőkefedezeti rendszerben erősen függ a tényszerű hozadéktól. Egy 5%-os kamatozás és egy 3,5%-os kiegészítő jövedelem feltételezése esetén egy üzemi idősellátás 65 éves korban történő nyugdíjazáskor 70%-os kiegészítő rátát mutathat. Nyolcszázalékos tőkepiaci hozam esetén egy kiegészítő ráta a 111%-ot is elérheti, ahogyan ez a grafikából világosan kitűnik.

Szociális biztonság/létfenntartás

Svédország

Függetlenül a járulékfianzírozott nyilvános rendszer szolgáltatásaitól fennáll a jogosultság egy **államilag finanszírozott alapnyugdíjra**, amely összekapcsolva egy jogosultságorientált lakásköltség támogatással egy államilag rögzített egzisztenciális minimumot biztosít. A jogosultság a 65. életév befejezését követően áll fenn, keresőképtelenség esetén korábban.

Az állami időskori biztosítás járulék–meghatározásának határa kb. az átlag jövedelem másfélszerese. Ennek megfelelően jelentősége növekszik egy kiegészítő időskori gondoskodás, az életszínvonal biztosítása érdekében, amennyiben a befizetés további járulék-meghatározási határokat túllép. Az egyik forma a üzemi kiegészítő gondoskodás, amely Svédországban közel minden munkavállaló számára kötelező. Az alkalmazottak és a munkások, a privát szektorban a közszolgálatiak és a szolgáltatók, valamint a hivatalnokok, illetve a bank- és biztosítási alkalmazottak különböző olyan üzemi kiegészítő rendszerekben kapnak ehhez a formához fedezetet, amely átlagban a jövedelem 3,5-től 4,5%-ának befizetéséig terjedő összeggel jár. Az üzemi ellátási rendszerek ebben a szektorban eltérőek. Működnek olyan rendszerek, amelyekben a szolgáltatások a záróbértől függenek, de vannak olyanok is, amelyek hozadékfüggő szolgáltatásokat fizetnek. A fizetőképesség mindenekelőtt a biztosítási termékekből következik, azaz a tradicionális és az alaphoz kötött nyugdíjbiztosításból.

Túl az üzemi kiegészítő gondoskodás fentiekben bemutatott formáin, fennáll a lehetőség kedvezményes adózással egy **privát időskori gondoskodási** folyószámlára privát biztosítások befizetésére. Az időskori gondoskodást szolgáló befizetések felhasználásai alapvetően utólagosan adóznak. Az állami és az üzemi időskori ellátás járulékait és az évi maximum 36 900 svéd koronát kitevő maximális járulék kb. 4060 Euró a privát időskori gondoskodási befizetések jegyében adómentes. A bevételek – beleértve a hozadékokat is – a normális jövedelmeknek megfelelően adóznak. A hozadékok az adózott levonandó fondból, a biztosítások azok létrejöttének időpontjakor 15%-kal adóznak. Ugyanakkor van egy fiktív hozadék – építve az átlagos kamat- és kormány levonásokra az előző évből. A hozadékrész ezzel megkétszereződik – a takarékoság időszakában és a kivétel időszakában – az adózás szempontjából. Kivételt képeznek azok a hozadékok, amelyek egy tőkefedezeti nyilvános rendszer keretében keletkeztek.

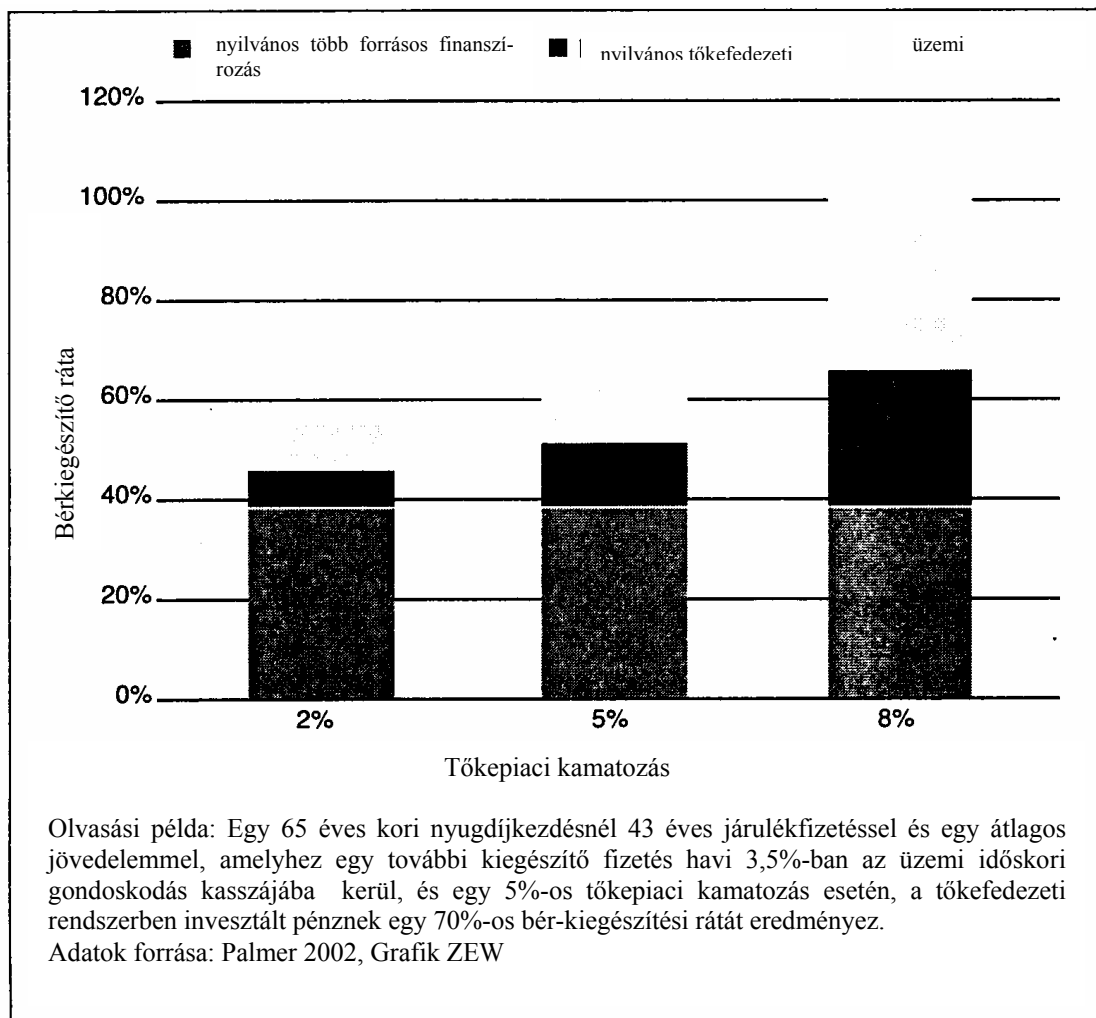
A generációk közötti újraelosztás nem létezik

Az összes tényezőket tekintve a svéd időskori biztosítási rendszer néhány olyan sajátosságot kínál, amely nemzetközi összehasonlításban is kiemelkedő: az egyik az, hogy semmilyen olyan generációk közötti felosztás nincs a biztosítási rendszerben, amelyben a nem járulék – egyenértékű átutalások széleskörűen az adóbefizetésekből kerülnének finanszírozásra. Másrészt az összekapcsolás a járulék-fianzírozott nyilvános biztosítás és a nyilvános tőkefedezeti, valamint az üzemi biztosítás között egy olyan magas biztosítási szintet ér el, amely egy jelentős 22-23%-os jövedelem járulékfizetéssel áll szemben. A szabad választás a nyilvános tőkefedezeti időskori biztosítás helyzetében lehetővé teszi az egyes személyeknek annak felhasználását, amit a tőkepiaci esélyekből hasznosíthatnak. Kritizálni lehet az állami és az üzemi pillérekre épülő, és az egymás mellett működő eltérő tőkefedezeti rendszereket, amelyek az igazgatási költségek tendenciálisan felfelé nyomják.

Dr. Peter Westerheide,
Zentrum für Europäische Wirtschaftsforschung

Szociális biztonság/létfenntartás Svédország

Az időskori jövedelmek összetétele (számítási példa)

Szociális biztonság/létfenntartás

Svédország

*Beteg-, szülőbiztosítás,
rokkant támogatás,
balesetbiztosítás*

Betegbiztosítás

A betegellátás szolgáltatásai

Svédország valamennyi lakója számára kereső tevékenységüktől függetlenül érvényesül egy *állami biztosítási védelem*. Ebben a rendszerben részesedik minden olyan külföldi is, aki Svédországban lakóhellyel rendelkezik. Az igényjogosultság előfeltétele a bejelentkezéskor közölt személyi szám bemutatása.

Az egészségügyi gondoskodás Svédországban az állam illetékességi területéhez tartozik, az ambuláns- és a kórházi kezelésért a fő felelősség a 23 tartományi parlamenté, továbbá a három nagyközségé – Göteborgé, Malmöé, és Gotlandé. Ezek a körzetek a kórházak és az orvosi praxisok fenntartói és működtetői. Meghatározott betegellátási szolgáltatásokat a községek szociális segítő támogatásként biztosítanak, ide tartoznak – egyebek között – az idősgondozás, a rokkant- és fogyatékosellátás az érintettek lakásában.

A privát egészségügyi ellátás kiegészíti a társadalmi egészségügyi szolgáltatásokat: az orvosok 5%-a, a fogorvosok több, mint 50%-a rendelkezik privát praxissal.

A Központi Egészségügyi és Szociálisügyi Hivatal gyakorolja a központi felügyelő hatóság szerepét a gondoskodás és az ellátás minden szintjén. A Svéd Egészségügyi Fejlesztési Intézet kutató- és fejlesztő központként tevékenykedik, a Svéd Állami Gyógyszerész Társaság szabályozza a gyógyászati eszközök vásárlását és elosztását, az ellenőrzést és a regisztrációt a Gyógyászati Eszközök Állami Hivatala felügyeli.

■ Finanszírozás

A szolgáltatások finanszírozása az adókból (kb.80%), a munkaadók járulékaiból és a páciensek egyéni hozzájárulásából történik.

A nyilvános betegellátás keretében igénybe vett orvosi szolgáltatásokért a beteg vizsgálatonként 100- és 300 skr- közötti összeget fizet. Az egyes tartományi parlamentek a díjakat különböző szinten állapíthatják meg. Az **önrészesedés** a szakorvosnál a legmagasabb, az orvos részéről lakáson történő beteglátogatásánál alacsonyabb. A felső szint azt jelenti, hogy 12 hónapon belül az ambuláns kezelésre nem lehet 900 svéd koronánál többet kifizetni.

A gyermekek és a 20 év alatti fiatalok ambuláns betegellátása 1998 januárjától ingyenes.

A privát szerződéses orvosok honorálása egy olyan díjszabályzat alapján történik, amelyben a svéd kormány és a svéd orvosi kamara megállapodik. A betegek a költségek egy részét fizetik, a maradék részt a privát orvos a regionális egészségügyi hatóságtól kapja meg.

A kórházi ellátásnál a költség hozzájárulás 80 skr minden kórházban töltött napra. A kórházba szállítás orvosi beutalás esetén ingyenes.

Szociális biztonság/létfenntartás

Svédország

Amennyiben az orvos az indokoltságot igazolja, az egyéb kezeléshez szükséges utazás költségeit egy határ fölött visszatérítik.

Az anyák és a gyermekek ellátása, valamint a terhesgondozási tanácsadás a gyakorlatban díjmentes.

A gyógyszerek és a fogorvosi kezelés biztosításához egy országos betegbiztosítási rendszer működik. Az orvos által felírt gyógyszerek költségét, amennyiben 12 hónapon belül értékük a 400 svéd koronát túllépi, a következők szerint térítik vissza:

A betegbiztosítás visszatérítési aránya	A 12 hónapon belüli gyógyszer költségek összege
50 %	400-tól 1200 skr-ig
75 %	1200-tól 2800 skr-ig
90 %	2800-tól 3800 skr-ig
100 %	több mint 3800 skr

A 12 hónapig tartó gyógyszer ráfordításnál a családban élő minden gyermek egy személynek számít.

Az orvosi rendelvény nélküli gyógyszerek árát nem térítik vissza. Ez érvényes az orvos által felírt olyan gyógyszerekre is, amelyek a betegbiztosítás gyógyszerkatalógusában nem szerepelnek.

A fogorvosi kezelések a 20 évnél fiatalabbak számára ingyenesek. Egyéb esetekben a beteg a fogorvosi kezeléshez 1300 svéd koronáig a kezelési költség teljes összegét fizeti. Az 1301 svéd koronától 13 500 svéd koronáig terjedő fogorvosi kezelés költségéből a betegbiztosítás 35 %-ot fedez. Amennyiben egy kezelési egység során a költségek a 13 500 skr-t túllépik, a betegbiztosítás a többlet költség 70%-át átveszi.

Támogatás munkaképtelenség esetén

Ezek mellett a svéd betegbiztosítási jog a további pénzügyi támogatások egész sorával rendelkezik. A betegség következtében előállt, és orvosilag igazolt munkaképtelenség esetén az alkalmazott foglalkoztatottak és az önállóak egyaránt táppénzben részesednek, amennyiben éves keresetük legkevesebb 8800 skr. Az első betegnap után (várakozási nap) semmilyen támogatást nem nyújtanak. A többszörösen ismétlődő betegséggel küzdő személyek bizonyos kivételt képeznek.

A második naptól a táppénz a kiesett munkakereset 80%-a. Itt figyelembe kell venni, hogy az éves jövedelemnek az a része, amely az általános adókivetési (nyugdíjkiszámítási) alap hét és félszeresét túllépi, a táppénz kiszámításánál figyelmen kívül marad. (Jelenleg 277 500 skr.)

Az alkalmazotknál a betegség második napjától, annak 14. napjáig a munkaadó a bér 80%-át tovább fizeti, ezt követően a táppénz kifizetésére kerül sor.

Szociális biztonság/létfenntartás

Svédország

Amennyiben a betegség tovább tart, akkor a munkaadónak a munkavállalóval és a betegbiztosítóval együttműködve meg kell vizsgálni a **rehabilitációs kezelések** lehetőségét. A rehabilitáció időszakában a táppénz helyett a kiesett bér 80%-áig rehabilitációs támogatást fizetnek.

A táppénz és a rehabilitációs támogatás adómentes.

A táppénz kifizetése időben nem korlátozott, ugyanakkor hosszabb betegség esetén a táppénz egy keresőképtelenségi nyugdíjjal kiváltható.

Terhességi támogatás és szülőbiztosítás

Amennyiben egy terhes nő a terhessége miatt nincs abban a helyzetben, hogy nehéz munkát végezzen, és számára más munkát nem tudnak felajánlani, akkor legkorábban az előre látható szülési időpont előtti 60. naptól **terhességi támogatásban** (*Havandeskapspenning*) részesülhet. Ez leghosszabban a számított szülési idő előtti 11. napig a jogosult táppénzének mértékében kerül kifizetésre.

Egy gyermek születése és a kisgyermek ápolása alkalmából a **szülői biztosítás** számos olyan szolgáltatást nyújt, amelyet mindkét szülőnek lényegében azonos módon felkínálnak. A szülői biztosítás minden olyan szülőt érint, aki Svédországban lakik. Bizonyos helyzetekben a támogatás nyújtásának előfeltétele a gyermek születése előtti kereső tevékenység.

A szülői biztosítás két formája létezik, mindkettőt **szülői pótlékként** jelölik. A szülői pótlék a gyermek születése alkalmával 450 napban szavatolt. A gyermek 8. életévének betöltéséig lehetséges egy összefüggő támogatási időtartam mellett több támogatási időt is igénybe venni. Amennyiben mindkét szülő gondozásra jogosult, akkor azoknak a napoknak a számát, amelyekre számukra támogatást folyósítanak, maguk között feloszthatják. Ez alól mindenkor kivételt képez az a 30 nap, amely különleges esetben az anya vagy az apa számára igénybe vehető. Amennyiben az anya vagy az apa a számukra jogos 30 napot nem veszi igénybe, akkor erre az időtartamra a segélyt elveszíti. A segély folyósításának előfeltétele mindenkor az, hogy az anya, vagy az apa a gyermeket maga gondozza, és ebből következően kereső tevékenységét szünetelteti. Amennyiben a jogosult egy szabad álláson részfoglalkoztatottként dolgozik, akkor a szülői pótlék ennek megfelelően rövidül.

A szülői pótlék az első 360 napra megfelel a táppénz összegének. Az utolsó 90 napon a szülői pótlék napi 60 skr. A jövedelem nélküli személyek a szülői pótléket minden nap 60 skr összegben kapják meg.

A szülői pótlékhoz kiegészítésül az apák a gyermek születése utáni maximum 10 napig egy időszakos szülői pótlékban részesülnek.

Amennyiben az alkalmazott foglalkoztatottak, vagy az önállóak a gyermek betegsége miatt, annak gondozása érdekében szabadságot kénytelenek igénybe venni, akkor számukra egy időszakos szülői támogatás szavatolt. Ezt a támogatást évenként gyermekeként maximum 60 napra lehet igénybe venni, és pedig a gyermek 11. életévének betöltéséig.

Szociális biztonság/létfenntartás

Svédország

Bármely szülő a gyermekgondozásra érvényes meghatározott időtartamú szülői szabadságának jogát egy olyan másik biztosítottra átruházhatja, aki a gyermek szülői gondozása helyett ezt a feladatot ellátja, és emiatt kereső tevékenységét megszakítja.

Az időleges szülői pótlék a kieső munkajövedelem 80%-a lehet.

A szülő támogatás és az időszakos szülő támogatás adókötelezettség alá esik.

További felvilágosítást nyújt:

Egészség- és Szociálisügyi Központi Hivatal

(*Socialstyrelsen*)

Linnégatan 87

S-10630 Stockholm

(...)

Rokkantak és fogyatékosok támogatása

Mindaddig, amíg egy rokkant, illetve fogyatékos gyermek legkevesebb hat hónapig speciális ápolást, gondozást igényel, egy **ápolási pótlék** fizethető a gyermek 16. életévének betöltéséig, és ezt követően a gyermek saját jogán rokkantsági támogatásban részesülhet.

Azok a személyek, akik fogyatékoságuk miatt a napi élettevékenységükhöz állandóan külső segítséget vesznek igénybe, és akiknek rokkantsága, illetve fogyatékosága – amennyiben ez a helyzetük a 65. életévüket megelőzően következett be – jelentős többletköltséget okoz, **rokkantsági pótlékban** részesülnek.

Egy asszisztensi költséghozzájárulás a 65. év alatti személyek ellátásának többletköltségeiből adódó kiadások kiegyenlítésére évente meghatározott összegben áll rendelkezésre, az érintettek számára szükséges napi gondozás és ellátás költségeinek finanszírozása céljával.

(...)

Balesetbiztosítás (szakmai károsodás esetére érvényes biztosítás)

A balesetbiztosítás – a szakmai károsodás esetére érvényes biztosítás keretében – kiterjed minden alkalmazotti viszonyban álló személyre éppúgy, mint az önállóakra, vagy a szabad foglalkozásúakra. A balesetbiztosítás **szolgáltatásaihoz** tartozik a táppénz, a beteggondozási szolgáltatás, a rehabilitációs kezelés, a további károsodást megelőző szolgáltatás, az életjáradék és a temetési segély. A szolgáltatások igénybe vételének **előfeltétele** az, hogy annak felhasználása munkabaleset, vagy szakmai betegség által előidézett helyzetre érvényes, ennek megfelelően kizárja azoknak a meghatározott pszichikai panaszoknak a kezelését, amelyek a munkahelyi viszonyok miatt következtek be.

A táppénz- és a betegellátási szolgáltatás szakmai betegség esetén a betegbiztosítás részéről szavatolt.

Szociális biztonság/létfenntartás

Svédország

Amennyiben szakmai károsodás esetén a kereső képesség legkevesebb 1/15-öd arányban csökken, az általános nyugdíjkorhatár eléréséig a jövedelemveszteség kiegyenlítésére **életjáradékot** fizetnek.

A szakmai károsodás miatt bekövetkezett elhalálozás esetén a hátramaradott házastárs egy **nyugdíjkiegyenlítésben** részesül, amennyiben 12 év alatti eltartandó gyermeket nevel, és az elhalálozottal legkevesebb öt évig megszakítás nélkül együtt élt. Az árvák a 18. életévük betöltéséig (felsőoktatási tanulmányoknál 20. év) árvaellátásban részesülnek. Emellett temetési segélyt is fizetnek.

További felvilágosítást a helyi társadalombiztosítási pénztárak, vagy a társadalombiztosítás központi hatóságai nyújtanak Stockholmban:

Svéd Társadalombiztosítási Hivatal

Riksförsäkringsverket

Adolf Fredriks Kyrkigata 8

S-10351 Stockholm

Szociális biztonság/létfenntartás

Svédország

Munkanélküliségi biztosítás

Önkéntes munkanélküliségi biztosítás és állami Munkanélküliségi Pénztár

A munkanélküliek anyagai támogatása Svédországban két rendszer révén biztosított ezek:

- önkéntes munkanélküliségi biztosítás,
- állami Munkanélküliségi Pénztár (*Alfakassan*)

Az **önkéntes munkanélküliségi biztosítás** folyósításának előfeltétele a tagsági viszony fennállása a 40 munkanélküliségi biztosító pénztár egyikénél, amelyek a gyakorlatban egy szakszervezethez kötötten működnek. A **munkanélküliségi segély** akkor szavatolt, ha a munkavállaló vagy az önálló kereső legkevesesebb 12 hónapja a pénztár tagja, és egy éven belül hat hónapot dolgozott. Ezen túl az illető személynek munkanélküliként be kell jelentkeznie a Munkaügyi Hivatalnál és vállalnia kell azt, hogy számára alkalmas munkahelykínálatot elfogad. A munkanélküliségi biztosítás öt várakozási nap eltelte után folyósítja az érintettnek az eddigi jövedelmének 80%-át munkanélküli támogatásként, amely a havi 16 500 skr jövedelemig pótolja a kieső részt. Ennek a támogatásnak a fizetése 300 napra korlátozott. Az 57 év feletti munkanélküliek 450 napig kapnak támogatást.

Mindazok számára, akik a korábbi kereső tevékenységet önkéntesen adták fel, a várakozási idő 45 nap. A munkanélküliségi támogatás kifizetése 60 napra megszakítható, amennyiben egy ésszerű munkahely visszautasításra kerül.

Azok a munkanélküliek, akik nem tagjai egy munkanélküliségi biztosítási pénztárnak, az **állami Munkanélküliségi Pénztártól** kapnak támogatást. A támogatás igénybevételének alapfeltételei megfelelnek az önkéntes munkanélküliségi támogatás igénybevétele feltételeinek. A költségeket a svéd állam finanszírozza. Az állami támogatás mértéke napi 240 skr, és az igénybevétel 150 napra korlátozott.

Azok az iskolaelhagyók, akik tanulmányaikat követően három hónapig nem foglalkoztatottak, ugyancsak megkapják az állami munkanélküliségi támogatást.

Amennyiben egy munkanélküli **munkakeresés céljából tartózkodik Svédországban**, akkor ott a német munkanélküliségi támogatást és a német munkanélküli segélyt három hónapra számára tovább fizetik. Ehhez a Német Munkaügyi Hivatalnál kiállított E 303 sz. formanyomtatványt kell benyújtani.

A jogszabály alkalmazásának előfeltétele, hogy az érintett személy az ország elhagyását megelőzően négy hétig munkanélküliként volt bejelentve, és a munkaerőpiac rendelkezésére állt. Ezen kívül az érintett személynek a regisztrálását a Svéd Munkaügyi Hivatalban a beutazását követő hét napon belül meg kell tennie. Amennyiben három hónapon belül nem talál új munkahelyet, akkor a munkanélküli támogatásra való jogosultságát Németországban csak akkor tarthatja meg, ha három hónapos határidő lejártá előtt Németországba visszatér. Ez a három hónapos szabályozás két foglalkoztatási viszony között csak egyszer vehető igénybe.

További felvilágosítást a munkaügyi hivatalok nyújtanak.

Szociális biztonság/létfenntartás

Svédország

*Lakásköltségek,
energiaellátás,
gépkocsifenntartás,
értéktöbbletadó*

A létfenntartás költségei

Átlagos havi kiadások

Az adatok egy becsült számításból adódnak, amelyek magukba foglalják a különböző kiadásokat az élelmiszerekért, a testápolási eszközökért, a lakásért, az utazásért, a lakás karbantartásáért, a ruházkodásért és a mosásért. Az adatoknál figyelmen kívül maradnak a lakbérek, bármilyen új felszerelés költsége, a gépkocsifenntartás, valamint a háztartási személyzet alkalmazásának költségei.

- Egyedülállóak havi kiadása: kb. 5000 skr-tól
- Házások havi kiadása kb. 8000 skr-tól
- Többletigény gyermekeként kb. 1500 skr.

Költségnövelő faktorok

A németországgal azonos létfenntartási körülmények esetén Svédországban minimum 25% többlet költséggel kell számolni.

(...)

Árindex/inflációs ráta

A létfenntartás árindexe (Szövetségi Statisztikai Hivatal, Wiesbaden)

Év	Index	Százalékos változás az előző évhez viszonyítva
1991	100	
1995	112,1	
1996	112,7	0,53
1997	113,2	-0,001
1999 (február)	112,8	-0,2

(...)

Lakbérek

A városokban és vidéken egyaránt magas szinten találkozunk lakás- és családiház kínálattal. A házak közel háromnegyed része 1940 után épült, ennek több mint fele a 70-es években. Ebből következően szinte minden családi ház folyóvízzel, központi fűtéssel és kielégítő higiéniai felszerelésekkel áll az igénybevevők rendelkezésére. Általános gyakorlat, hogy a hűtőszekrény, a főzési lehetőség, a fagyasztóláda, valamint a konyhaszekrények már a beköltözéskor eleve beépített bútorként rendelkezésre állnak.

Szociális biztonság/létfenntartás

Svédország

A lakások mintegy 75%-a a társasházakban bérlemény, a lakások többi része lakóközösséghez tartozik. Az önálló, egy család által lakott házak kb. 11%-a ugyancsak bérlemény.

A lakásbérleti törvény (*Hyreslagen*) szabályozza a lakások bérletét, előírásokat tartalmaz – egyebek között – a szerződések időtartamáról és felmondásáról, a bérleti körülményekről, a lakások hasznosításáról és fenntartásáról, az albérletről, a bérleti jog megvalósulásáról, a kényszer kiköltözésről, valamint a bérleti előlegről és a bérlemény biztosításáról. Írásos bérleti szerződés megkötését a törvény nem írja elő kötelező jelleggel, a jogbiztonság miatt azonban ez mindenestre ajánlatos.

A bérleti díjak mértékével kapcsolatban irányelvként a közhasznú lakásvállalkozások által megjelölt bérleti díjak az irányadóak. A hosszú távra megkötött bérleti szerződések tartalmazzák egy pontot az árindex alakulásáról, amely a bérleti díjak hozzáigazítását szolgálja az inflációhoz és az árak növekedéséhez. A bérleti díjak gyakran magukba foglalják a fűtés és a melegvízszolgáltatás díját is, az áramszolgáltatás költségeit azonban a bérlő fedezi.

Az átlagos havi lakbérek 61 skr/négyzetméter és 70 skr/négyzetméter közötti áron számíthatók, függően az épület fajtájától és életkorától.
(...)

Ház- és földtulajdon vásárlás

Svédországnak az Európai Unióba történt belépése következtében a tulajdon megszerzéssel kapcsolatos törvény restriktív előírásai nem érvényesülnek a külföldiek esetében. A földvásárlásra vonatkozó törvények nem a svéd- és a külföldi állampolgárok között tesznek különbséget földvásárlás esetén, hanem a Svédországban folyamatosan lakással rendelkezők, illetve a külföldön lakók között (*förvärvarens bosättning*).

Azoknak a személyeknek, akik nem Svédországban élnek, illetve a múltban legkevesebb öt évig nem laktak az országban, és földtulajdont akartak vásárolni, meghatározott esetekben vásárlási hozzájárulást (*förvärvstillstånd*) kell kérniük az illetékes svéd megyei önkormányzattól, (*Länsstyrelsen*).

A földszerzési engedély nem szükséges abban az esetben, ha a vásárló

- a vásárlás időpontjában Svédországban lakik, vagy
- korábban legalább öt évig Svédországban élt, vagy
- olyan személlyel él házasságban, aki az első és a második pontok alapján az engedélykérés alól felmentésben részesül, vagy
- az eladóval házasságban él, vagy önmaga vagy a házastársak egyike (közös vásárlás esetén) az eladó leszármazottja.

Az engedély nem szükséges akkor, ha a földtulajdon befektetési- vagy első lakásépítési célt szolgál.

A második lakásvásárlással kapcsolatos, vagy egy nyaraló, illetve hasonló objektum építése céljából történő földvásárlás engedélyezési kötelezettség alá esik.

Szociális biztonság/létfenntartás

Svédország

Az illetékes tartományi kormány az engedélyezést elutasíthatja, amennyiben

- a tulajdonszerzés jelentős nemzeti érdekeket sért, vagy
- az adott földdarab egy olyan területen fekszik, ahol a második lakások iránti kereslet olyan nagy, hogy a földtulajdon megszerzése a telekárak nagymértékű növekedésének kockázatát jelentené. Ebben az esetben is azonban megadható az engedély, ha a vásárló igazolni tudja speciális kapcsolatát Svédországhoz.

A gyakorlatban ezek a szabályozások oda vezetnek, hogy az engedélyeket a földvásárláshoz a turisztikailag vonzó területekre nehezen lehet megszerezni, mert ezeken a területeken – a dolog természetéből adódóan – mindig nagy a rizikó a telekárak jelentős megnövekedésére egy telekvásárlás révén.

Svédországnak az Európai Közösségbe történt belépése alkalmával 1995. 01. 01-től megállapodás született egy ötéves átmeneti időről, ami alatt a svéd törvényalkotást nem kell megváltoztatni.

Egy vásárlási engedély iránti igény elintézésének időtartama normális esetben kb. négy hét, amely azonban meghosszabbítható, amennyiben a község az eladással kapcsolatban egyetértési joggal rendelkezik. Az engedélyezési eljárás díja kb. 875 skr.

A vásárlást az engedélyezést követően három hónapon belül le kell bonyolítani, mert ellenkező esetben a vásárlási szándékot érvénytelennek minősítik.

Ingtatlanvásárlás esetén a **vásárlási szerződésnek** a következő adatokat kell tartalmazni:

- a földterület leírását, regiszter megjelöléssel és iktatószámmal,
- nyilatkozatot a tulajdon elidegenítéséről,
- és pontos adatokat a szerződő felekről.

A vásárlási szerződés érvényességét a vásárlási ár feltüntetésének hiánya nem befolyásolja, ugyanakkor ennek a szerződési pontnak a hiánya esetén adóbüntetésre lehet számítani.

A szerződést kötő feleknek a szerződésben meg kell adniuk születési adataikat, valamint címüket, továbbá az aláírásuk hitelességét legkevesebb két tanúval kell igazolniuk. A tanúknak az aláírás mellett fel kell tüntetni elérhetőségi címüket és foglalkozásukat.

A vásárlási szerződésben szokásosan szerepelnek adatok az esetleg meglévő jelzáloggal biztosított kölcsönök kamatfizetések átvételéről – egyebek között -, valamint az ingatlan állapotáról, garantált minőségéről valamint a további felelősség kizárásáról.

Svédországban gyakorlat a vásárlási szerződés mellett **egy lemondási- és átengedési szerződés megkötése**. A vásárlási szerződéshez felhasznált formanyomtatványok érvényesek a lemondási szerződéshez is. A birtok, a telek megvásárlása az átengedési szerződés aláírásával jogszerűen végérvényesen megvalósításra kerül. Közjegyző bevonása a családi ház és a lakástulajdon megvásárlása esetén nem szükséges. A változás **telekkönyvi bejegyzés** kezdeményezésével (*lagfartsansökan*) a formális ellenőrzés is megtörténik a telekkönyvi hatóság (*Inskrivningsmyndighet*) részéről.

Szociális biztonság/létfenntartás

Svédország

A telekkönyvi hivatalok alkalmazottai az alsófokú bíróság tagjai. Itt vizsgálják meg a szerződéseket arra való tekintettel, hogy formai vagy anyagi jellegű jogi hiányosságok nem állnak-e fenn.

Ingatlanok vásárlásába és eladásába Svédországban általában **ingatlanközvetítőt** is bevonnak. Az ingatlanközvetítőnek egy ingatlanközvetítő irodában bejegyzett személynek kell lennie. A külföldiek számára ajánlatos, hogy ingatlanközvetítőként jogászt alkalmazzanak. Különösen ügyelni kell arra, hogy az ingatlanközvetítő teljes felhatalmazás nélkül semmilyen jogkövetkezménnyel járó üzletet nem köthet. Az ingatlanközvetítő díját törvény nem szabályozza, ez a lakások esetében az ár 3%-tól a családi házak esetében az ár 4-5%-áig változik. A díj mértékében célszerű előre megállapodni.

A tulajdon kínálatokról közvetlenül a svéd eladótól éppúgy lehet tájékozódni, mint az újságokból, a svéd tulajdonközvetítő irodákból, vagy bankokból. A legnagyobb svéd napilapok az ingatlanpiac (*Fastighetsmarknaden*) rovatban tulajdon- és ingatlankínálatokat közölnek.

Lakástulajdon

A korábbi fejezetben a ház- és a földvásárlással kapcsolatban bemutatott előírások érvényesülnek a lakástulajdon megvásárlásánál is. Lakástulajdon megvásárlása előtt célszerű a vásárlónak a lakóépítmény társtulajdonosaitól előzetes hozzájárulást beszerezni.

Svédországban fennáll annak a lehetősége is, hogy a tulajdonjogot csak egy lakásra szerezze meg a vásárló, de nem a teljes épületre (un. lakhatási jog/*bostadsrätt*). A lakhatási jog vásárlással átadható. A lakás tulajdonosa változatlanul az a közösség marad, amely egyidejűleg a teljes telek és az épület tulajdonosa.

(...)

Energiaellátás

1996 januárjában az energiapiac átrendezésre került. Az energiaelőállítás- és érékesítés a piac versenykörülményei alárendeltségébe került (Svédországban kb. 230 energia-kereskedő vállalkozás működik). Az energiafelhasználást szabályozó politikai eszközökhöz a környezetvédelmi járulékok, a széndioxid adó és a széndioxid kibocsátás korlátai tartoznak.

(...)

A hálózati feszültség általában 220 Volt váltóáram, és a frekvencia 50 hertz. Adott esetben a kapcsoló hüvelyek valamivel kisebbek, éppen ezért egy adapter bekapcsolása ajánlatos.

Egy kwh áram ára átlag 1,05 skr.

(...)

Szociális biztonság/létfenntartás

Svédország

Értéktöbbletadó (hozzáadottérték-adó-ÁFA)

Svédországban minden áru- és szolgáltatás díja értéktöbbletadót (*mervärdesskattmoms*) tartalmaz. Ez alól kivételt lényegében az orvosi- és fogorvosi kezelések, a szociális gondoskodás, a képzés- és szakképzés, a hajó- és repülőgép értékesítés, a banki és biztosítási szolgáltatások, valamint a repülőgép hajtóanyagok árai képeznek.

Az értéktöbbletadó három mértékű adót jelent. Az egyik a 25%-os előírt adó, ez az alapadó. Emellett csökkentett általános forgalmi adó terheli 12%-os mértékben az élelmiszereket, a szállodai szolgáltatásokat, a személyi közlekedést és a műalkotások importját. A napilapok, a színházi-, a koncert-, a cirkuszi- és a mozielőadások, valamint a sportrendezvények általános forgalmi adója 6%.

További felvilágosítást adóügyi kérdésekben az alábbi helyen lehet kapni:

Pénz- és Adóügyi Hivatal

(*riksskatteverket*)

Tritonvagen 21

S-17194 Solna.

Szociális biztonság/létfenntartás

Svédország

Létfenntartási költségek felsőoktatási hallgatók esetében

Ahol egy menzai étkezés átszámítva több mint négy euróba kerül, egy bekötött regény 38 euróba, és az ember egy normális étteremben több mint 5,50 eurót hagy hátra egy pohár sörért, véleményünk szerint egy olyan országról van szó, ahol magas létfenntartási költségekről beszélhetünk. Egy jó 6300 svéd koronára vagy 670 euróra lehet becsülni azt a havi létfenntartási költséget, amellyel egy hallgatónak egyszemélyes háztartás esetében számolnia kell. Ebből mintegy 2400 svéd korona (225 euró) az élelmiszerre, és 2100 svéd korona (223 euró) a bérleti költségekre megy el.

A svéd egyetemi és főiskolai hallgatók ebből következően régóta pénzügyi támogatásban, segélyekben (*studielån*) részesülnek. Egy kiválasztott napon – 2001 június 1-én – az összegek és azok összetétele a következő formában változott: pénzügyi segélyt (*studielån*) kap mindenik, akinek az egyéni jövedelme nem haladja meg a 91 000 svéd koronát, mintegy 9700 eurót. Ebben az esetben lehet kapni maximálisan hat évig teljesítendő tanulmányi év esetén – 40 elért pont elnyerésével igazolt munkahetekkel – 64 200 koronát, vagy 6800 eurót. Ebből 34,5% mint tiszta segély kerül kifizetésre, a maradék összeg kamatozó kölcsönként szerepel.

Mindenekelőtt azok a haladó külföldi hallgatók, akik Svédországban postgraduális studiumokat végeznek, kaphatnak meghatározott feltételek mellett egy ösztöndíjat a Svéd Intézettől (*Svenska Institutet*, www.si.se). Ezentúl működik egy kétoldalú ösztöndíj megállapodás Svédország és Németország között, amelynek lehetőségeiről a svéd nagykövetség Berlinben ad tájékoztatást.

Lakáslehetőségek

A legtöbb külföldi diák Svédországban talál egy kedvezményes árú férőhelyet a nagyszámú diákotthonok egyikében, amelyeket a diákegyesületek működtetnek. Aki, mint „Free Mover” külföldi tartózkodását nem egy csereprogram keretében tölti, hanem személyesen szervezi, célszerű ha közvetlenül a vendéglátó egyetem diáktársaságához fordul. Ennek a lehető legkorábban célszerű megtörténnie, mert a különböző helyek iránt lényegesen nagyobb a kereslet, mint a kínálat, és a diákotthoni igazgatóságok alaposan, de ennek megfelelően időigényesen dolgoznak. Tekintettel arra, hogy a diákotthoni hallgatók szívesebben laknak privát lakásban, nem tagadható, hogy a túlnyomóan a város peremén elterülő diákotthonok néhány külföldinek gettónak tűnnek. Pozitív esetben azonban ezek a diákotthonok gazdag lehetőségeket kínálnak az idegen kultúrák alapjainak és szokásainak megismeréséhez. Havi bérleti díj egy bútorozott szobáért egy ilyen diákotthonban 2500 koronánál (265 euró) kezdődik.

Orvosi ellátás

Mint a többi északi ország, az elvárhatóság mértékének megfelelően a jóléti államot képező Svédország polgárai számára egy átfogó egészségügyi rendszerrel áll rendelkezésre. Mindenesetre ott is adódnak olyan körülmények, amikor az ellátás költségeinek egy részét vállalni kell. Ez érvényes mindenekelőtt a fogorvosi ellátásra, és ez arra hívja fel a figyelmet, hogy a diák a kiutazása előtt még egyszer konzultáljon otthoni fogorvosával.

Szociális biztonság/létfenntartás

Svédország

A kevesebb mint egy évig tartó hallgatói tartózkodás esetén érvényes az, hogy a német betegpénztár E-111-es formanyomtatványát - a valamikor külföldi betegcédulát - kitöltve magával kell vinnie az illetékes fiatal annak érdekében, hogy szükség esetén Svédországban orvosi ellátásban részesüljön. Az illetékes svéd hivatalok a költségeket a német betegkasszával elszámolják.

Aki a tanulmányi programja alapján több, mint egyéves időtartamra tartózkodási engedélyben részesül, az teljes egészében integrálódhat a svéd egészségügyi rendszerbe. Ehhez mindenképp a legközelebbi adóhatóságnál (*lokala skattmyndigheten*) a svéd lakhelyét regisztráltatnia kell.

A regisztrációhoz a következőket kell magával vinni:

- személyi igazolványt,
- beiratkozási engedélyt,
- tartózkodási engedélyt,
- házassági bizonyítványt (amennyiben aktuális).

Ezt követően kapja meg a diák a tíz számjegyből álló azonosítási számát (*personnummer*), amellyel bejelentkezhet a társadalom- és betegbiztosításnál (*Försäkringskassan*). A biztosításhoz tartozik az orvosi ellátás, illetve igényjogosultság ahhoz, hogy – ahol lehetséges – ebben a hivatalban lakástámogatást kezdeményezzenek.

A hallgató szükség esetén választási lehetőséggel rendelkezik egy orvosi vizsgálat időpontjának egyeztetéséhez a diáktársaság egészségügyi centrumában a felsőoktatási intézményben, vagy fordulhat egy nyilvános egészségügyi központhoz (*Vårdcentralen*). Egy orvosi vizitnél a gyakorlatban átlag 120 és 300 korona (13 és 32 euró) közötti összeget kell fizetni.

Pénz- és bankrendszer

Az EU - tagság ellenére a svéd korona 2002 január 1-én nem tűnt el. Váltókurzus euróra ekkor: egy svéd korona = 0,106 euró.

Ahhoz, hogy valaki Svédországban bankszámlát nyisson, szükséges a személyi szám bemutatása. Tekintettel arra, hogy a rövid idejű tanulmányi tartózkodás esetén ez nem áll rendelkezésre, ez nehézségeket okozhat. Néhány helyen a diáktársaság – megállapodva a helyi pénzintézetekkel – a külföldi vendéghallgatóknak biztosítja a megfelelő intézményt egy számlanyitáshoz.

Alternatívaként az adott személy az otthoni pénzintézetnél érdeklődik egy svéd partnerbank iránt, amely egy költségkímélő pénzforgalom lebonyolítását vállalja.

A német BfG teljes átvétele révén a *Skandinaviska Enskilda Banken (SEB)* részéről 2001 kezdetén adott egy nagy svéd bank képvisellete direkt módon a német piacon.